ч. 264 (10.881). Львів, середа 15. вересня 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11–12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ліґа Націй.

Наради в справі непостійних членів. — Внесення Люшера. — Туреччина і Ліґа Націй.

Женева, 13. вересня 1926.

Наради в справі непостійних членів Ради Ліґи Націй на час трьох літ ідуть дальше. Головними кандидатами є Голяндія, Румунія і Польща. Крім того передбачують кандидатуру Швеції. Деякі делеґації думають, що тому, що до Ради мають увійти три держави Півд. Америки, то треба би признати одній з них однорічний мандат, другій дволітній, а третій трьохлітній, так щоби пізніше не вибирати двох держав Півд. Америки на тій самій сесії.

Французький делеґат Люшер старався для запевнення Польщі постійного місця перефорсувати тезу, щоби при виборах не узгляднювати білих карток при обчислюванні скількости голосів. Внесення Люшера впало.

„Шікаґо Трібюн“ повідомляє про переговори Жувенеля з турецьким послом у Берні в справі приступлення Туреччини до Ліґи Націй. В переговорах тих виявляються деякі трудноші в звязи з домаганням Туреччини признати їй в разі приступлення до Ліґи місце в Раді, та з причини дуже короткого часу для переведення переговорів. Анґлія і Франція попирають мабуть домагання Туреччини.

Плєбісцит в Еспанії.

Плєбісцит випав корисно для уряду Прімо де Рівери? — Новий рід парляменту.

Париж, 13. вересня 1926.

Прийшли вісти з Мадриду, що плєбісцит, який мав виявити відношення населення до уряду, відбувся в цілому краю зовсім спокійно. Перші відомости про вислід голосування є корисні для уряду Прімо де Рівери. Плєбісцит відбувався таким робом, що з доручення Патріотичної Унії збирано в кінах, театрах, ресторанах і прилюдних льокалях, як також на площах підписи за диктатором. На провінції агітація була дуже завзята. В Барсельоні поліція арештувала 7 осіб, що виступали проти участи у виборчій акції. На кожного з арештованих наложено кару у висоті 500 пезів. Прихильне диктаторові духовенство брало діяльну участь у плєбісциті і взивало по церквах до участи у виборах.

Прімо де Рівера заявив парискому кореспондентові „Журналю“, що після народнього голосування буде скликаний новий рід парляменту, який складатиметься з 300 осіб, вибираних на 3 роки фаховими союзами. Цей парлямент ухвалить нову конституцію Еспанії.

Невдалий замах на б. диктатора Греції.

Відень, 13. вересня 1926.

До тутешніх газет подають з Атен, що на днях була спроба виконати замах на б. диктатора Греції Панґальоса, який сидить тепер увязнений на Креті. А саме у коменданта тюрми, з якій замкнено Панґальоса, зявилося 4 мущин у військових уніформах, заявляючи, що одержали приказ видати надзвичайні зарядження на місці з метою ударемнити евентуальну втечу Панґальоса. Директор тюрми, що мав уже заздалегідь інформації про проєктований замах на життя есдиктатора, не допустив військових до вязня і велів їх арештувати.

Перед державним переворотом у Чехословаччині?

Прага, 13. вересня 1926.

Кружляють тут чутки, що фашисти приготовляють державний переворот. Є теж чутки, що соціялісти готовляться до перевороту.

Після атентату на Мусоліні'я.

Рим, 13. вересня 1926.

Джованіні (який в дійсности — як ствердили — називається Люзаті) мав спільників, які про день атентату були добре повідомлені. Доказано, що Люзаті прибув до Риму дня 2. лютого ц. р. Тут переведено численні арештування, бо поліція думає, що має до діла з широко розгалуженою змовою.

Мусоліні заявив торговельному секретареві при англійській амбасаді, який безпосередньо після атентату явився у нього, що атентати на його життя безцільні, бо йому випророкувано, що не вмре нагальною смертю. Італійський премієр вірить у пророчні. Він є певний, що вмре природною смертю та що всі старання виконати атентат будуть безуспішні.

Революція в Портуґалії.

Льондон, 13. вересня.

Льондонські щоденники повідомляють про військову революцію в Портуґалії. В суботу кілька полків піхоти збунтувалося і виступило збройно проти відділів, вірних урядові. Уряд стягає насилу вірні відділи. Дотеперішні бої скінчилися невдачею збунтованих.

Обстрілювання американських кораблів.

Льондон, 13. вересня 1926.

Райтер повідомляє з Вашінґтону, що потверджується вістка, що Китайці обстрілювали американські панцирники. Було ранених двох Американців.

Біржа.

Гроші.

Курс долара в готівці у приватних оборотах 8·99 при тенденції трохи сильнішій. Чеки 9·00.

Збіжа.

У хлібовому збіжі збільшена подача при слабім зацікавленні і знижкових цінах. Послабім зацікавленні і за біржою обороти в білій конюшині і гречці на експорт. Дальше зацікавлення для гороху. Тенденція легко знижкова. Пшениця нова дворська з негайною доставою 43, пшениця нова селянська з нег. дост. 39, жито нове з нег. дост. 27·50, овес новий з нег. дост. 25·50, гречка 27—28, ячмінь пастівний 25.

„Санація“ преси.

Львів, 14. вересня 1926.

Найбільшим здобутком другої половини XIX. століття є вільність преси. Домагання свободи преси було чоловим постулятом революційного 1848 року. Крок за кроком у другій половині XIX. ст. преса здобувала вільність, ставала справжньою громадською трибуною, реґулятором життя, могутністю, як говорилося не без основи: семою великодержавою. Правда, поруч поважної, відповідальної преси, приходилося під кінець XIX. і на початку XX. ст. обсервувати инше явище, яке є другою стороною медалі, а саме появу преси лубочної, невідповідальної, „сензаційної“, шарлятанської. Ця преса легка, пікантна, граючи на низьких інстинктах неперебірчивої публики, видумуючи й поширюючи всякі сплетні, наклепи, гасаючи по людській чести, безетично емоціональна, в післявоєнній добі стала випирати відповідальну пресу.

Цю метаморфозу можемо прикладно обсервувати от хоч би на львівській польській пресі, яка за малими виняткамн — зійшла на рівень звичайної помийниці. А такою є велика більшість польської преси, особливо на „кресах“. Розбуджуючи „сензаціями“ найнижчі інстинкти, викликані военною й післявоєнною деморалізацією, день у день замулюючи парістки етики, спеціяльно реєструючи й широко описуючи всякі перчені зявища й події, ця преса є одночасно скажено „патріотичною“. Вона відвертає від польської держави всі небезпеки, підготовлювані „гайдамаками“ й комуністами, вона боро-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

і прийшов. У Бурбели бачив нас (Германа і Королюка) поліціянт з довгими вусами, котрий пише в експозитурі слідчій — називається Гречило, дальше ще один чоловік в цвікерах, котрого називали секретарем та сержант — теж в цвікерах; всі вони грали в білярд. В міжчасі прийшов, як було умовлено, підписаний Роман Міхенко і сказав Германові, що помешкання його вільне, братів дома нема. Королюкові натомісць сказав (щоб його витягнути), що вдома зібралася „гранда" знакомих, мають горілку (на що Королюк був дуже лакомий) і просять його, щоб прийшов також заграти на балалайці. Від Бурбели вийшли в трійку около 7 год. Герман і Королюк до Міхенків, Роман Міхенко натомісць пішов по сани, котрі чекали в умовленім місці."

„Гранда" вдома чекала — та тільки лиша"...

„В плащі Королюка на плечах та в шапці найдено зашиті папері, котрих відписи і зараз є в нас. Королюка вбито не задурно!"

„Вечером пів до 8 приїхав Роман Міхенко саньми, котрими підїхав тільки до брами. Королюка вложено в мішок і сейчас вивезено в сторону села Білої, щоби кинути в став. Став був замерзлий; аж в Білій найшли місце незамерзле і там кинули Королюка, думаючи, що до ранку це місце замерзне; не знали ми, що це керниця".

„Виїхали ми за кордон в неділю в 2 год. з Гаїв. Виїхали тому, бо довідались, що Королюка напевно витягнуть з води. В неділю ранком в помешканні підписаного Германа Богданові заявили ми, що ідемо на Україну, даючи йому до зрозуміння, чому; зрозумів він, про що ходить, чи ні — не знаємо".

„Слушно вбито провокатора Королюка, чи ні, прийде час, осудять. Ми перед собою оправдані. Жаль нам тілки брата і товариша Богдана Міхенко, котрого невинно засуджено. Богдан Міхенко в убивстві Королюка невинно засуджений".

Міхен о Роман, Герман Остап.

Київ 31. VIII. 1926 р.

Очевидно, що оборона зробить з цього листа відповідний процесовий ужиток.

НОВИНКИ.

— **Друкарське свято.** В неділю дня 12. ц. м. в полудне, в битком заповненій салі Малого Театру при вул. Городецькій відбулася святочна академія в честь 50-тих роковин товариства друкарів „Огнище". Академію відкрив відповідною промовою в польській і українській мові: голова „Огнища" п. Андрій Кусик, почім наступили музично-вокальні продукції. З українських композиторів відспівано більший твір Франка-Ярославенка: „Конкістадори". Вечером тогож дня відбувся в салі Сокола II. ювілейний бенкет, переплітаний промовами делеґатів ріжних професійних і культурних організацій. Від української Робітничої Громади промовляв ред. І. Квасниця. Хор друкарів відспівав цілий ряд пісень в двох мовах. В бенкеті взяло участь 300 осіб. — В понеділок розпочалися дводневі наради зїзду друкарів з цілої Польщі, які відбуваються в салі „Огнища" при вул. Пекарській ч. 20.

— **Український фонетичний правопис** приймається чимраз більше й на українському Закарпатті. За комуністичною „Карпат. Правдою" пішов тепер і відновлений соц.-демократичний „Вперед", що теж уживає загально принятого українського правопису. На фонетичний правопис має перейти, як ми вже свого часу про це згадували, і львівське т-во ім. Качковського у своїх виданнях, хоч в кругах його членів є деяка опозиція проти цеї реформи.

— **Ювилей хору.** Як перед революцією на Україні, так і тепер на Буковині, під румунським режимом, найдіяльнішими огнищами національного життя є хори. Українське товариство „Міщанський хор" у Чернівцях, бажаючи розбудити дрімотливу атмосферу між своїми найближчими земляками, рішило святкувати цього року 25-літній ювилей свого істнування в днях 6. і 7. листопаду. Одночасно Товариство має намір видати свій ювилейний альманах. Ті, що цікавляться цим святом, можуть писати на адресу д-ра Льва Когута, в Чернівцях вул. Петровича 4.

— **Красуха.** У Львові відчинено нову стацію щіплення проти красухи (шкарлятини) на площі Домбровського 3. у бюрі фізикату, де щіплять і переводять розпізнавчі проби щодня від 8—10. У двох державних стаціях при Замарстинівській 48 і Бема 1. щіплять безплатно щодня від 10—12-ої і від 3—5-ої.

— **Ucrainica.** „Праґер Прессе" з 10. ц. м. приносить у своєму українському відділі замітку про помершого історика мистецтва Волод. Пешанського, про книжку В. Січинського п. з. „Архітектура староканязівської доби" (Прага, 1926), про українізацію Кубані і кілька дрібніших. В „Праґер Прессе" ч. 219 є замітка Ф. Тіхого про заслуженого етноґрафа й письменника на Закарпатті Теодозія Злоцького, що помер 30. липня ц. р. в Драгово у 80. році життя.

— **Українець — найстаршою людиною в світі?** Кавказька преса повідомляє про смерть якогось ветерана з наполеонівської доби, що помер у Тифлісі, Андрія Андрущенка, у 150 році життя. У 1812 році, підчас походу Наполеона на Москву був він капралем і дійшов за французькою армією до Березини. Він служив 45 літ у війську і брав участь у численних війнах. Аж до самої смерти він зберіг повну свіжість і радо оповідав свої спомини. До 1916 р. одержував він пенсію як інвалід; після революції жив на ласці правнуків. Пив він дуже мало і був лише раз пяний: 125 літ тому. На передодні смерти пішов він пішки з села під Тифлісом, до міста, щоби купити тютюну. Викуривши на лавці в городі у Тифлісі свою люльку, спокійно заснув і більше не прокинувся.

— **Величавий памятник у Добруджі** здвигнули Югославяне на спомин погиблих у світовій війні сербських вояків в околиці Меджідія-Стабія. Відслонення памятника відбулося в четвер 9. ц. м. і сталося великою маніфестацією малої антанти. Присутні були численні румунські і югославянські міністри, посли й ґенерали, як також спеціяльна делеґація чеська. Після урочистих богослужень, які відправили духовники всіх віроісповідань (з магомеданським включно), говорив сербський і румунський епископ, потім ріжні ґенерали, що командували в тих околицях, а накінець югосл. ґен. Михайлович. Усі бесідники підчеркували приязні взаємини між Румунією, Югославією і Чехословаччиною.

— **Турки шукають спільної азбуки.** У Баку скінчився недавно конґрес присвячений справі устійнення турецької азбуки, яка так само ріжна у поодиноких частинах турецької території як ріжними є турецькі діялекти. З 35 міліонів Турків половина живе нині під радянською владою. Тому на конґресі ставили деякі делеґати внесок, щоби завести російську азбуку. Одначе перемогла латинська азбука, якої вже вживали в Азербейджані. Зважившши, що до нині істнує приблизно 50 ріжних турецьких діялектів, а стара турецька держава не спромоглась до цього часу на введення спільної азбуки, потішаємо себе, що хвилювання нашого правопису є в порівнанні з турецькою мовою — ідеальним станом.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Єсаєвського у складі 30 осіб виступає:

Середа 15.IX. Поморяни.
Четвер 16.IX. Поморяни.
Пятниця 17.IX. Бережани.
Субота 18.IX. Підгайці.
Неділя 19.IX. Підгайці.
Понеділок 20.IX. Бережани. 193 30-?

З приводу підготовлення Свята Книжки. Усі філії і читальні мають доложити всіх зусиль, щоби в їх місцевостях переведено Свято Книжки. Відповідний реферат враз з пересилкою 50 сот., котрі треба присилати почтовими марками в копертах писем з замовленням. Рівночасно подаємо до відома, що через нашу канцелярію можна замовляти нововидані бібліотечні катальоґи. Ціна одного аркуша 15 сот. (Один аркуш вистарчає на 40 книжок). Коли хто хоче, щоби йому переслати катальоґ в оправі, ціна оправи буде залежати від величини і якости оправи. У Львові, дня 13. вересня 1926. За Головний Видїл Т-ва „Просвіта" у Львові *М. Галущинський* голова. *С. Моґаляс* заст. секретаря.

Торговельна Школа „Просвіта" у Львові приймає вписи щоденно 10—12, Богослуження 15. вересня 8. рано, наука в школі 16. вересня, на курсі торговельно-кооперативнім 4. жовтня 4. попол. — **Управа.** 2—2

Українська Студентська Громада у Варшаві прохає всіх Тов., які приїзджають на вищі студії до Варшави реєструватись в помешканню громади при вул. Довгій ч. 29 м. 11 (Hotel Polski) щоденно від год. 18—19. Інформації про вступ до всіх вищих шкіл подаються в Громаді. — **Управа.** 1—1

Зеленосвяточні збірки на Українських Інвалідів через повітовий комітет в Тернополі перевели громади: Бушків зол. 51·10, Довжанка 44·20, Глубічок вел. 40, Березовиця 33·51, Біла 27, Острів 25, Гаї вел. 37·18, Бірки вел. 19·16, Цебрів 10·85 і Воробіївка 9·90.

Муз. Тов-о ім. М. Лисенка у Львові має намір з днем 1. жовтня 1926. відкрити у власній домівці (Шашкевича 5) курси науки на дутих інструментах, як завязок майбутньої духової орхестри у Львові. Отсим звертається до всіх львівських і підміських читалень, „Соколів", кружків аматорських і усяких установ аматорських з проханням подати сю оповістку до відома своїм членам, які одержать всякі близші пояснення в тій справі в канцелярії Тов-а, що дня від 3—6 пополудні. 506 1—3

Вп. п. Радника Будзиновського просить Організаційна Секція „С-Б". остаточно покінчити зачату працю. В ціли порозуміння приїзд до Львова є конечний. 510 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

про доцільне наладження експорту й імпорту нам поки-що мріяти, а про доцільне наладження торговоьвимінного звязку між нашим селом і містом, про будівництво нашої господарської самовистарчальности. Ось головне завдання наших економістів, наших продуцентів під теперішню пору. Завданням станиславівського ярмарку є якраз це останнє. В тому й лежить вся його вага, в тому й головна заслуга станиславівських громадян.

Та чи вибір Станиславова на осідок ярмарку є влучний? Про це можнаб дискутувати. Очевидно, господарським центром західно-українських земель є Львів, найбільше місто на нашій території під Польщею, осідок всіх українських центральних установ, місто, положене менш-більш в осередку західно-українських земель, до якого тяготіє не лише вся Східна Галичина, але й Волинь з Полісям та Холмщина з Підляшам. З погляду цього першого етапу нашої господарської від- і розбудови Станиславів надасться менше на український ярмарок, будучи провінціональним осередком, положеним в східно-полудневому кутку Галичини.

Та сьогодня вже пізно завертати. Треба погодитися з фактом і доложити всіх зусиль, щоби станиславівський ярмарок був всестороннім та дав як найкращі наслідки. Одначе з точки доцільности слід в будуччині або перенести його осідок до Львова, або зробити його рухомим, щорічно уладжуючи його в иншій провінціональній місцевости, як: Тернопіль, Перемишль, Львів, Луцьк, Холм, і т. д. Над цим повинні подумати організатори станиславівського ярмарку та наші господерські чинники.

Вже дуже короткий час ділить нас від „Українського Ярмарку" в Станиславові. Всього три тижні. Але при добрій волі й енергії навіть цей короткий час можна ще якслід використати, щоби станиславівський ярмарок зробити всестороннім, загальним, можливо повним. А повинен він репрезентувати всю нашу продукцію, всі питомі вартости нашого народу, всі здобутки на організаційно-продукційному полі, всі наші післявоєнні досягнення. Промисл, рукоділля, торговля, рільництво і рільниче рукоділля (бо про рільничий промисл ще не приходиться у нас говорити), народнє мистецтво й виробництво, культурні установи, господарська організація, богацтва нашої землі, — все те повинно найти вислів на станиславівському ярмарку. Цей ярмарок повинен бути нашим генеральним іспитом на господарському полі. Ми повинні наглядно, доказово зясувати собі, що ми маємо, чим розпоряджаємо, що ми зробили в післявоєнній добі, щоби осягнути намічену самовистарчальність, а чого нам бракує, що ще слід зробити під тим оглядом.

Станиславівці зробили крок вперед. Мусимо подбати, щоби той крок був вихідною точкою для нашого семимилевого ходу на шляху господарського відродження.

* * *

Як нас інформують зі Станиславова, підготовка „Українського Ярмарку" в повному ході. Організаційний комітет докладає всіх зусиль, щоби він був можливо всесторонний. Досі зголосили свою участь в ярмарку такі фірми: „Мута" (фабрика мила), „Народня Торговля", „Елеґант" (фабрика пасти), „Українське Пасічництво", Книгарня Наукового Тов. ім. Шевченка, Видавництво „Червона Калина", „Фортуна Нова" (фабрика цукорків), Юліян Ломага (склад машин до писання) — всі зі Львова; далі „Молочарський Союз" зі Стрия, „Будучність" (фабрика туток і папероів) з Тернополя, ткацькі курси з Борщева; „Гуцульське Мистецтво" з Косова. Зі станиславівських фірм зголосили свою участь „Церковна Штука", „Нар. Базар", Сев. Снігурович (бляшані вироби), Антоневич (діточі забавки), Свістель (кушнір), Магас (залізні товари), Сіменович (меблі), Терпиляк з Криwоса (насіння) та шевці і пекарі.

Ще раз годиться зазначити, що „Український ярмарок" у Станиславові відбудеться в днях 3—7 жовтня. Ціни місць на експонати: за 1 м. кв. — 80 ам. центів (7 зол. 20 сот.) за простір двох перших метрів, кожний слідуючий 10 процент дешевший. На естраді місця на 25 процент дорожчі, а на балькони на 50 процент дешевші.

З польських справ.

Клин клином, або ревеляції на ревеляції.

Перед двома місяцями зявилися в польській пресі ревеляції на тему сірникового монополю, проданого б. премієром і міністром скарбу чужинним капіталістам. Після упадку колись боготвореного Вл. Грабського ріжні його „приятелі" почали копатися в сірниковій трансакції і докопалися до того, що признали цілий цей інтерес премедитаційно некорисним для польського державного скарбу. Вл. Грабського почали обвинувачувати у злочинних зловживаннях. На основі оголошених в польській і жидівській пресі ревеляцій вдалася в той інтерес Найвища Палата Державної Контролі, яка видвигнула проти б. міністра скарбу обвинувачення щодо виарендування сірникового монополю і щодо сфіналізування позички, одержаної в заміну від чужих капіталістів. В справу вдався також сойм, який вибрав спеціяльну комісію для розгляду тієї справи. Вл. Грабський оголосив „відкритий лист до маршалка сойму", в якому боронить ся перед ставленими йому закидами. Він зазначує, що за монополем і арендною умовою висловилася більшість соймової комісії та що сойм потвердив внесення комісії. Але тимчасом змінилися настрої сойму.

І тут починаються ревеляції на ревеляції. Вл. Грабський зазначує, що голова скарбової комісії посол Бирка мав з Грабським особисті порахунки, тому що втратив з його вини синекуру у „Кредитовім заведенні малопольських міст"; другий посол Міхальський втратив через нього посаду директора „Банку Краєвого Господарства". Тепер Міхальський є головою комісії, яка має судити його, Грабського, Бирка членом цієї комісії, а дальшими членами посол Розмарин, який сам веде тепер „інтереси з сірниками" і посол Вижиковський, проти якого ведеться слідство за дефравдацію. На девять членів комісії — є чотирьох таких, що є дискваліфікованими. Тому Грабський просить маршалка сойму заступити їх чотирьома иншими, безсторонніми людьми і з чистими руками. Зрештою „він знав давно, що сірникова справа це терен численних суперечних інтересів, гра, в якій ріжні заінтересовані не будуть рахуватись зі засобами, щоби добитись свого".

А на доказ, що воно так, маємо таку картину: бувший міністр скарбу, обвинувачений у розтраті державного майна і махінаціях, обвинувачує публично чотирьох своїх суддів послів, у таких самих нечистих справах!

Словом: Клин клином.

Хто вбив провокатора Королюка?

Свого часу голосною у нас була справа вбивства провокатора Степана Королюка, котрого вбито в Тернополі 5. грудня 1926 р. Яко підозрілих у вбивстві арештовано двох братів Міхенків—Леоніда, студента фармації і 19-літнього Богдана, бувшого гімназійного ученика. По 14 тижнях тюрми випущено Леоніда Міхенка на волю і застановлено проти нього слідство, а Богданові Міхенкові доручено акт обвинувачення про злочин співучасти з § 5 і § 134 з. к. В травні ц. р. відбулася проти нього карна розправа перед лавою присяжних в Тернополі, на котрій присяжні вісьмома голосами затвердили вину, супроти чого трибунал засудив його 18. травня ц. р. на кару чотирьолітньої тяжкої вязниці. Ніяких безпосередніх доказів вини обвинуваченого не було, противно оборона виказала цілковито його alibi, а сам обвинувачений плями з крови, що їх знайдено на його одежи, виясновав тим, що припадково потекни по повороті до хати по вбивстві около 10 години вечером (Королюка вбито в хаті Міхенків в ¾ 8 вечером, а обвинувачений не був присутній в хаті від 5 год. попол. до 10 год. веч.) —повалив свою одіж кровю, що була на долівці, лавці і дверях та стінах. Мимо цього присяжні вісьмома голосами (самі Поляки) сказали, що обвинувачений винен, хоч по правді вини за ним не було ніякої.

Оборонець д-р Степан Баран вніс проти засуду жалобу неважности по причині неуглядненя цілого ряду його внесків і осеню ц. р. відбудеться касаційна розправа перед найвищим судом у Варшаві і — можливо, — що вирок буде знесений і розписана нова розправа. Аж до остаточного вирішення справи обвинувачений пробуває дальше у слідчій тюрмі окружного суду в Тернополі.

Тепер виясняється вповні, хто вбив Королюка і що обвинувачений Богдан Міхенко є цілковито невинний і ніяк непричасний у вбивстві Королюка.

Дня 6. вересня ц. р. одержав адвокат д-р Степан Баран в Тернополі порученого листа з Київа від Романа Міхенка і Остапа Германа, що під цю пору там пробувають, в якому описують цілу подію з вбивством Королюка, з чого стає ясною повна невинність засудженого Богдана Міхенка.

Цей лист у дословному відписі звучить так:

„Високоповажаний Пане Меценас!"

„Звертаємось до Вас як до оборонця Богдана Міхенка. О засуді Богдана М знаємо з листів, котрі одержуємо з дому, а о подрібній ході розправи дізнались тільки тепер, як случайно попала нам в руки львівська газета „Огаппа" з мая".

„До розправи мовчали ми, бо не хотіли себе обвинувачувати, а знаючи о невинности Б. М. вірили, що його засудити не можуть. Та сталось инакше. Богдана Міхенка як співвинного у вбивстві провокатора Королюка засуджено польським судом на чотири роки тяжкої вязниці. Свідомі ми того, що все пропало і що засудженому Б. М. нічого не поможе. Та щоб Ви, оборонець, мали певність, що боронили дійсно невинного чоловіка, пишемо отсего листа".

„Що Королюк був провокатором, ми знали, сеж і не було тайницею; дальше знали ми (тільки підписаний Остап Герман), що 8. грудня м. р. мав Королюк доставити поліції мнимі доказові матеріяли проти нас, а головно проти Остапа Германа та Богдана і Леоніда Міхенків. (Дорогу, якою дізнавсь о тім Остап Герман, виявити зі зрозумілих причин не можемо, та комісар Гончарчик її знає, бо зареагував відповідно.)"

„Вихід був один, позбутись Королюка до цього часу, що й підписані постановили. Богдан Міхенко нічого не знав. Ангажувати його ми не хотіли, раз тому, що він був занадто в добрих зносинах (футбол та музика) з Королюком, по друге, що він був на оці поліції, котра його кожний крок сильно слідила (за це мабуть, що вернув з України), а це все могло помішати в виконанню наміру".

„До 8. XII. багато часу не оставалось. Королюка стрінув підписаний Герман в суботу 3. XII. рано і його занявив на ... год. вечір до реставрації Бурбели, де ві...

чий престіл зправа та амвон з ліва; на стінах розвішано вісімнадцять картин на полотні кисти того-ж маляра в гарних рококових рамах-картушах. В ризниці поміщено величаві ризи із спадщини по скасованому хрестовоздвиженському монастирі Манявського Скиту. В обновленій і перестроєній церкві відбулося дня 4. марта 1787 інавтураційне богослуження, на якому виголосив, тодіж друковану, проповідь о. Микола Скородинський, пізніший владика.

В днях 14. і 17. мая тогож року відвідав церкву і семинарію цісар Йосиф II. З інтересного опису цісарської гостини, поміщеного в книзі одного з тогочасних професорів семинарії д-ра Феслера (Rückblicke auf meine siebzigjährige Pilgerschaft. Leipzig 1851. ст. 124) довідуємося між иншим про типові для тогочасного льоялізму інтриги в цій молодій інституції, яких жертвою впав пізніший владика Ангелович, небаром після цісарської гостини регабілітований та назначений ректором.

На привітання цісаря уставилося в семинарицькому подвірю понад 200 питомців. Цісар прийшов здовж рядів і оглядаючи кожного з осібна, звертався з шабльоновими, „цісарськими" запитами до тих, що так чи инакше звернули на себе увагу. Інтересно, що коли цісар приказав зібраним уставитися в групи по національностям, а властиво по краям, з яких походили питомці, останні розсепарувалися з таким поспіхом і непомильністю, яка аж здивувала цісаря. Видно, що тоді уже національні різниці ярко означувались поміж заселюючими львівську семинарію греко католиками Галичанами, Угро-русами, Словінцями та Хорватами. Опісля оглядав цісар семинарицькі „музеї", спальні та їдальню, в якій цісарським звичаєм покушав семинарицької страви, яка йому, очевидно, смакувала. В коррекційній салі розговорився цісар з автором про пошукування в монастирських карцерах, при чому в дівочих монастирях натраплено на сліди далеко більших жорстокостей, аніж в анальогічних закутинах мужеських монастирів. Притокою до такої розмови мусіли бути жорстокости, яких наглядні сліди найдено в монастирі львівських Домініканок. Підчас свого другого побуту дня 17. травня оглянув цісар викладові салі, при чому д-р Феслер, запитаний цісарем про найкращих слухачів, назвав Івана Орлая, Петра Льодія і Василя Кукольника, усіх трьох уроженців Закарпатської України.

(Докінчення буде.)

нить польського „стану посідання"; вона „відкриває" на спілку з дефензивою всі „шпигунські афери" й заговори; вона боронить польської адміністрації, вона величає „кресових лицарів", збирає жертви на косцюлки і инші станиці польськости; словом вона є оком і вухом „кресової" влади, кожної хвилі готова до її послуг. Сензаційна пікантерія і „патріотизм" підшитий безнастанним цькуванням проти непольських народів, — ось головна „заслуга" тієї преси. Чи треба вгадувати, скільки шкоди приносить така пресова „трибуна" етично громадської перверзії?

Суспільність, що хоче рятувати своє громадське здоровля, мусить безпощадно поборювати таку пресу, мусить боронитися перед мутним заливом розкладових бурунів. За польську суспільність думає — очевидно — уряд, як її еманація. І польська виконавча влада, замісць вступити на шлях придавлення цеї преси, щоби громадянство відгородити від її випарів, вступила на шлях драконізації преси взагалі.

Ще в половині серпня ц. р. в півофіціяльному „Нов ому Кур. Польск-ому" звявилася стаття „Перед пресовим законом", підготовлюваним в президії Ради міністрів, законом, що має звявитися в короткій дорозі на основі президентських повновластей. Головним тенором тієї статті є домагання збільшити пресові репресії. Мовляв, пресу слід виняти зпід компетенції судів. Краще було би створити окремий пресовий трибунал, який ділав би скоро і карав би прикладно. Найменша вязнична кара за пресове переступство повинна бути місяць вязниці, наложений не на відповідального, а на головного редактора. Грошева кара, наложена на вид-вця, повинна виносити найменше тисячу золотих. Особливо, де йде про образу чести — не так приватних осіб, громадян, як особливо державних урядовців, кари повинні бути дуже гострі і дуже діймаючі.

Від часу реституції польської держави постійно говориться в соймі і пишеться в пресі про нездарність, сторонничість і хабарництво адміністраційного апарату. Кілько разів лунав уже клич про „оздоровлення адміністраці", кілько разів польські міністри присягалися, що переведуть санацію в тій ділянці! Що більше! Під прапором „санаці" відбувся травневий переворот. І який вислід? Замісць санації відносин, санаці згангренованого адміністраційного апарату, приходить „санація" преси. І то яка „санація"? Не боротьба з моральним розкладом невідповідальної, лубочно-сензаційної преси, але нищення відповідальної преси в користь згангренованих урядовців і всяких великих майстрів розшалілого шовінізму.

Правда, президія Ради міністрів держить у тайні підготовлюваний проєкт нового польського пресового закону, та вже те, що передерлося поза міністерські стіни, вказує, що „санаційний" уряд Пілсудського-Бартеля навертає до абсолютистично-бюрократичних часів найчорнішої реакції. Ховаючись перед оком громадянства, „санаційний" уряд хоче поставити пресу і громадянство перед довершеним фактом. В першу чергу мається на меті віддати пресу на ласку і неласку адміністрації, тої самої, яку малося „санувати". Проєкт постановляє, що адміністраційні власти першої інстанції (себто староства, а у Львові дирекція поліції) мають право не лише **конфіскувати** часописи, але також їх **закривати**. І що з того, що польська конституція забезпечує громадянам вільність слова і друку, себ-то забезпечує свободу преси? Кожний провінціональний староста, кожний комісар поліції на основі президентського закону матиме свободу... давити опозиційну пресу взагалі, а „меншостеву" зокрема, яка й так находиться в особлившій „опіці" адміністрації.

На основі австрійських пресових постанов, які ще досі обовязують формально в Галичині, конфіскату заряджує не адміністраційний урядовець, але прокуратор, а затверджує суд. І єдино суд є покликаний вирішувати справу **закриття** видавництва. Правда, в умовинах обовязуючої у нас правовости це поки-що тільки формальність, бо в дійсности вже давно в Галичині про українську пресу рішають виключно адміністраційно-поліцейські чинники, яких суд звичайно не хоче „дезавувати", але **формально** ще досить велика віддаль ділить нас від пресової законности передвоєнних, бюрократично-поліцейських, абсолютистичних монархій. Тепер навіть той законний самообман має розвіятися.

Українська преса находиться в дуже незавидному положенні. Конфіскати і закриття є її хлібом насущним. Основне право критики є обмежене лише до конкретних фактів, поданих з подробицями, які — розуміється — не все може роздобути наша преса; але навіть загальні висновки з поданих фактів є вже заборонені і конфісковані. Від часу істнування української періодичної преси ніколи вона не була в гіршому положенні, як власне тепер. Очевидно, з появою президентського пресового закону, який без сумніву вміщує в собі ще більше „вільностевих" квіток, положення української преси булоб гірше, чим незавидне. Дати в руки „кресової" адміністрації такий інструмент, як новий пресовий закон, поширити „відповідальність" на головного редактора, „вивінувати" його безнастанними арештами, а видавництво постійними грошевими карами, — значить: зліквідувати українську пресу, яка й так ледви животіє в формально „вільностевому" режимі.

І тому настирливо насувається питання: Чи уряд „моральної санації" не має на меті якраз доконати українську пресу, замкнути уста семимільоновому народові, щоби радикально припинити всі скарги, всі жалоби, щоби не допустити до реєстрування фактів, які є ганьбою республіканізму і демократії.

Небавом збереться сойм. Наші посли не повинні забути про цю справу, про ці каганцеві помисли „санаторів", про знищення найбільшого культурного і політичного здобутку XIX. ст., єдиної зброї неволених. Бо колиб не повелося збірним зусиллям відвернути небезпеки, то наша преса, яка досі була ледве толєрована, булаб „засанована"... на смерть.

Ф. Ф.

Крок вперед.

З приводу орґанізації „Українського Ярмарку" в Станиславові.

Станиславівські громадяне під проводом заслуженого діяча д-ра Вол. Яновича вже вдруге влаштовують „Український Ярмарок", щоби нашому громадянству з одного боку відкрити очі на потребу розбудови нашого народнього господарства, а з другого виявити наші здвиги в напрямі самовистарчальности.

Перший ярмарок відбувся в Станиславові в р. 1924 (в днях 2—3. лютого), маючи виключно льокальний характер. Взяло в ньому участь понад двацять українських фірм з самого тільки Станиславова. Ясно, що значіння цього ярмарку не могло бути велике. Був це тільки перший крок, перша повоєнна спроба виявити наші змагання в напрямі відбудови й розбудови народнього господарства — хоч би тільки в одному і то провінціяльному осередку.

Заслуга станиславівських громадян, розуміється, не в обємі, не в діяпазоні першого повоєнного ярмарку, а в тому, що ініціятива Станиславова навязувала до наших передвоєнних „ярмаркових" іспитів, до яких в першу чергу слід зарахувати величаву господарську виставу в Стрию в р. 1909 й оригінальну та широко закроєну покутську виставу в Коломиї в р. 1912.

Продовжучи почате діло, станиславівські громадяне в цьому році вийшли поза межі льокальности і до участи в „Українському Ярмарку", назначеному на 3—7 жовтня в Станиславові, запросили загал українських продуцентів. Таким чином постановлено цьогорічному ярмаркові надати загальний характер, виявити по можности всесторонно наші досягнення і можливости розвитку в ділянці промислу, торговлі, рукоділля, домашнього виробництва, хліборобства, економічної організації і т. п.

Цей „II-гий Український Ярмарок" в Станиславові, а в суті річи перший з огляду на свою загальність, має — очевидно — свої світла і тіни.

Станиславів є наслідником старої княжої столиці — Галича, що в своїм часі був великим господарсько-торговельним осередком, а згодом важною торговельною стацією. Там колись зосереджувалася торговля західної Руси з полудневим сходом Европи. Через Галич згодом, після деґрадації первопрестольного города, переходив торговельний шлях з Туреччини, східних Балканів і Персії та Вірменії. В ріжних часах торговельними стаціями були такі українські городи: Камянець Под., Бучач, Коропець, Тисьмениця, Галич і Львів.

Станиславів, цей новий Галич, одержав торговельну спадщину старого Галича — навіть в теперішних часах. Та нам, господарям своєї — несвоєї землі, ще далеко до того, щоби пориватися на ту світлу спадщину. Не про торговлю в широкому розмірі з чужими країнами, не

Микола Голубець.

Церков св. Духа у Львові.

(З приводу її обнови.)

При вулиці Коперника 36, де по словам старосвітської, семинарицької співанки „гешіхта кашу їсть", зі скромного масиву одноповерхих забудувань, серед яких губиться неменше скромна і непомітна церковця св. Духа, здіймається легка і грацїозна, барокова „**семинарицька вежа**", з гарно профільованим шеломом і годинником. Не збудована вона з граніту, як горда корняктівська камп-ніля, капітелі її кольон і пілястрів, віконні луки та вазони не випещені вибагливою долонею першорядного каміняра, що більше, оглядана зблизька чи з нутра заносить дешевизною матеріялу і ремісничим примітивізмом викінчення, але в своїому цілому, в загальному рисунку і сильветі, в грі вигнутих і вгнутих площ та ліній, в своїому замислі — одна з найкращих і найблагородніших у Львові. Так і бачиться, що повстала вона в епоху, коли після поважного й солідного міщанського ренесансу, перепоєного з львівськими самобутніми елементами, прийшов культивований магнатськими подами барок, в якому єднається шляхотність заграничних зразків з варваризмом місцевого виконання.

І стоїть ця вежа самітна, відділена від своєї церковці мешкальним будинком наче в доказ цього типового нескоординування магнатських замислів з силами і творчими можливостями свого часу.

Хто будував вежу, а хто церкву, краще кажучи: хто був виконавцем привезеного десь ізза кордону зразка — невідомо. Архивні відомости переконують нас, що фундаторкою нинішньої семинарицької церковці і вежі була княгиня Теофіля Вишневецька з роду Ліщинських, яка призначила свою фондацію для сестер Домініканок, в яких рясі сама вона доконала віка. Почалася будова 1722 року, а після напису на кронштині третього церковного контраверса закінчилася в серпні 1729 р. Невеличкі розміри монастирських забудувань, стилева безполовість церковці як також дешевизна просвічуюча в усій будові, яка тривала розмірно довго, переконують нас, що фундаторські витрати були мінімальні; далеко не княжі. Шістьдесять років прожила сестра Домініканка у своїй невибагливій домівці при вулиці „Широкій" (Коперника), поки цісарським декретом з дня 24. червня 1782 року не скасовано їх чина в Галичині, разом з монастирями у Львові. Перемишлі і Жовкві, при чому залишено при житті тільки монастирець Домініканок у Белзі під умовою, що останній прийме чин Уршулянок. Ще після конскрипції монастирів, зладженої на приказ Марії Тереси в 1774 р., монастир львівських Домініканок мав 25 черниць, які по касаті перенеслися разом зі своїм рухомим майном до Польщі. Нерухомости продано, а осягнені суми втілено до релігійного фонду. В дрантивому і не дивлючись на свою недовговічність знищеному і запущеному монастирі, вміщено 1783 р. т. зв. генеральну духовну семинарію для питомців греко-католицького обряду в Австрії, яка до цього часу тиснулася в забудуваннях Театинів під Високим Замком.

Про акт передання помонастирських забудувань на поміщення для греко-католицької духовної семинарії нагадує нам вмурована в партер семинарицької вежі таблиця з написом: Insiructioni cleri relig onis firmamento vovit Josehpus II. Aug. Anno MDCC LXXXIII." В інтересній „Histor-ii Domow-ій" епископа Петра Білянського, збереженій в Національному Музею у Львові, находимо під датою 13. жовтня 1733 широке й бомбастичне „opis nie obrzędu, ktorym Jaśnie Wielmożny Pasterz odprawił pierwszą wizytę cerkwi Generalnego Grecko katolickiego Seminarium Lwowskiego".

Обнявши помонастирську спадщину в запущенні, подбав владика Петро Білянський про те, щоби „мешкальні" будинки зробити справді мешкальними, а каплицю пристосовив до вимог греко-католицького обряду. Сталося це в роках 1784—1787. Тоді то підвищено кришу поверхового будинку між церквою і вежою, на городі з півдня побудовано обширний поверховий будинок з чотирма викладовими салями, в яких до часу, поки семинаристи почали ходити на університет, викладано богословські науки. Першими професорами були тут: Іван Дорожинський, що викладав богословє, парох Успенської церкви Іван Грабовецький, що вчив льоґіки і метафізики, Теодор Захарясевич, по якому зберігся переклад церковної історії Данненмаєра та Константин Лапницький. З установленням богословя на університеті, перемінено згаданий будинок на „музеї", в яких семинаристи вчилися і перебували цілий день. Тодіж перестроєно церкву внутрі; в полукруглій абсиді уставлено зразковий вівтар з „піднебінням" на чотирьох кольонах, який відділено від решти церкви прекрасним бароково-роковим іконостасом, для якого виконав картини надворний маляр владики **Лука Долинський**. По боках церкви уставлено владич